

Juraj Mezei

Správa z Európskej konferencie s medzinárodnou účasťou pre policajné vedy a výskum agentúry EÚ CEPOL“

V čase 11. až 13. 09. 2013 sa v nemeckom meste Münster konal 11. ročník **Európskej konferencie s medzinárodnou účasťou pre policajné vedy a výskum agentúry EÚ CEPOL** („RSC“) na tému „Výkon policajných činností v období ekonomickej krízy“, ktorá tematicky i metodicky nadviazala na ostatnú RSC konanú vo francúzskom Lyone (2012).

Z prebiehajúcej konferencie sa vyhotovoval aj audio-vizuálny záznam, ktorý by mal byť dostupný na internetovej stránke CEPOL-u, rovnako ako obsah jednotlivých prezentácií prednesených na konferencii (agenda a informácie, ktoré nebudú uvedené v tejto správe, sú k dispozícii u JUDr. Mezeia a u doc. Meteňka). Program konferencie je dostupný aj elektronicky na adrese: cepol.europa.eu pod záložkou research and knowledge/RSC.

Konferenciu otvoril prezident Nemeckej policajnej univerzity prof. Gerhard Thielmann, ktorý odovzdal slovo predchádzajúcemu prezidentovi prof. Klausovi Niedhardtovi. Ten následne privítal všetkých účastníkov konferencie, osobitne prednášajúcich a členov NKVV a poprial im veľa pozitívnych dojmov z konferencie. Všetkým účastníkom sprostredkoval aj informácie o blízkej budúcnosti CEPOL-u (viď. správu z konferencie národných korešpondentov pre vedu a výskum agentúry EÚ CEPOL). To, čo však nebolo povedané, bola skutočnosť, že CEPOL pravdepodobne bude mať v budúcnosti nový mandát, a teda bude zodpovedný za výchovu a tréning nielen v oblasti policajných činností, ale aj v oblasti prokuratúry a súdnictva.

Bývalý prezident Nemeckej policajnej univerzity v nemeckom Münsteri prof. Dr. Klaus Niedhardt víta účastníkov 11. ročníka Európskej konferencie s medzinárodnou účasťou pre policajné vedy a výskum agentúry EÚ CEPOL.

Nasledoval panel jednotlivých sekcií v zmysle stanoveného programu.

V dopoludňajšom programe na tému „Súčasný vývoj v policajnej vede“ vystúpil profesor kriminológie Univerzity v Yourku, Toronto (Kanada) prof. James Septycki, ktorý okrem definovania základných pojmov policajnej vedy ako praktickej politiky sociálneho usporiadania vymedzil aj zlatý štandard policajta, ktorý by mal spĺňať nasledujúce kritériá:

- na prvom mieste by mal svoje poslanie vnímať ako „občana v rovnošate“,
- mal by byť „pivot“ sociálneho usporiadania,
- v holistickom poňatí by mal byť „filozof, poradca, priateľ“,
- jeho prvý kontakt s občanom by mal znieť: „Ako vám môžem pomôcť...?“

V dopoludňajšom programe vystúpili ešte Juha Kääriäinen- starší výskumník Policajnej akadémie vo Fínsku, Gorazd Mesko – dekan Fakulty kriminálnej justície a bezpečnosti Univerzity v Maribore (SL), Christian Mouhanna – námestník riaditeľa Výskumného sociálneho centra práva a justície (F) a profesor práva na Univerzite v Limericku (IRL) Dermot Walsh.

Kääriäinen na tému „Prečo sa dôvera k polícii líši v jednotlivých štátoch Európy“ zhrnul svoje poznatky do nasledujúcich tvrdení:

- čím viac policajtov na obyvateľa, tým vyššia nedôvera k polícii,
- čím nižší index vnímania korupcie, tým nižšia dôvera k polícii,
- úroveň dôvery k polícii je priamoúmerná celkovej úrovni dôvery k štátnym orgánom,
- úroveň dôvery k polícii nezávisí len od polície.

Mesko v študentskom výskume, ktorý prezentoval pod názvom „Vnímanie legitímnosti polície – spravodlivosť a právny cynizmus vo východnej Európe“ sa vyslovil, že ľudia, ktorí majú kontakt s políciou, majú k polícii nižšiu dôveru ako tí, ktorí kontakt s políciou ešte nemali.

Mouhanna zhrnul výsledky výskumu „Ako nedostatok dôvery môže zničiť všetky hodnoty spravodlivosti, legitimity, zodpovednosti“ takto:

- ak policajt dodržiava zákony a pravidlá – je málo adaptívny, málo efektívny a v očiach verejnosti aj nelegitímny,
- ak ich policajt obchádza – tiež je nelegitímny, pretože je predstaviteľom zákonnosti, ale bude viac adaptívny a efektívny,
- viac pravidiel a noriem, ktorými sa musí policajt riadiť, znižuje dôveru verejnosti k nemu.

Sekciu ukončil informovaním účastníkov konferencie o výsledkoch svojho výskumu „Policajné postupy vybavovania sťažností v Spojenom kráľovstve a Írsku: Prečo reformy nefungujú?“ Walsh.

Po obednej prestávke nasledovali paralelne konané sekcie:

1. Verejné vnímanie polície a policajnej práce a
2. Polícia a (etnické) menšiny (1)

V druhej sekcii vystúpili prof. Jérémie Gauthier (F), ktorý prezentoval svoje výsledky výskumu v oblasti „Polícia a etnické menšiny vo Francúzsku a v Nemecku“, a prof. Andrea Kozary (H) s výsledkami výskumu „Polícia a etnické menšiny: Rómovia v Maďarsku“.

Gauthier zistil komparatívnou analýzou, že vo Francúzsku je model prístupu k policajným činnostiam tzv. protizločinecký (represívny), zatiaľ čo v Nemecku je zastávaný model preventívneho policajného pôsobenia. Zistil, že žiaden policajt vo výskumnej vzorke nebol krajný rasista, resp. že rasizmus u policajtov spravidla vyplýva z ich frustrácie.

V Nemecku je navyše zriadená aj funkcia „interkultúrny policajt“, ktorý má v rámci jednotlivých policajných organizácií pomerne dôležitú pozíciu. Gauthier dospel tiež k záveru,

že aj na základe týchto skutočností je charakter páchaných trestných činov s etnickým aspektom podstatne „miernejší“ než vo Francúzsku.

Kozary vo svojom vystúpení najprv podala informáciu o ukončení a priebehu realizácie medzinárodného výskumu financovaného EÚ „COREPOL“ (Riešenie konfliktov, mediácia, justícia a policajná činnosť etnických minorít v Nemecku, Rakúsku a Maďarsku). Hodnotením sa dospelo k záveru, že jednotlivé minority majú v uvedených štátoch odlišné charakteristiky – Turci v Nemecku, subsaharskí Afričania v Rakúsku a Rómovia v Maďarsku. Vo všeobecnosti sa má viac uvažovať o presadzovaní preventívnych a integrujúcich opatrení na riešenie otázky postavenia minorít v danej krajine. Viac o projekte na: corepol.eu

Po prestávke nasledoval druhý blok paralelných sekcií:

1. Historické aspekty súčasného policajného vývoja
2. Policajný tréning a edukácia.

V druhej sekcii vystúpili prof. János Fehérváry (A) s príspevkom „Hospodárske obmedzenia a úsporné opatrenia: Dôsledky pre policajný výcvik – výzvy a riziká (Myšlienka pre výskumnú iniciatívu)“ a prof. Holger Nitsch (D) s výskumom „Integrácia miestnej a medzinárodnej spolupráce vo výskume v oblasti vzdelávania policajtov. Aktuálne príklady z Bavorska“.

Fehérváry vysvetlil výsledky výskumu ako odraz možnosti policajnej vedy, výskumu a vzdelávania v časoch hospodárskej krízy a znižovania rozpočtov na chod policajných organizácií v tejto oblasti. Vyjadril sa, že v súčasnej situácii a za súčasného stavu síl a prostriedkov je nesmierne zložitá nielen zachovať doterajšiu úroveň vedy, výskumu a edukácie v oblasti policajných vied, ale aj reagovať na čoraz vyšší tlak vyplývajúci z reflexie na čoraz popracovanejšiu trestnú činnosť a iné výzvy.

Nitsch prezentoval svoje výsledky výskumu, ktorý mal za cieľ monitorovať a zlepšiť miestnu a medzinárodnú spoluprácu v oblasti výskumu a vzdelávania policajtov v Bavorsku. Uviedol, že niektoré poznatky je možné po zohľadnení konkrétnych faktorov aplikovať aj na inú krajinu EÚ (viac info na cepol.europa.eu).

Posledným panelom prvého dňa konferencie bola spoločná sekcia „Rozličné“, kde dostali priestor odborníci prezentujúci oblasť bezpečnostného výskumu, ktorú nebolo možné zaradiť do žiadnej z predchádzajúcich sekcií. Prezentujúcimi boli Dr. Saskia Hufnagel (A), prof. Kozary a prof. Roger MacLean (CND).

Hufnagel informovala o výsledkoch výskumu s názvom „Mapovanie a stratégia policajnej spolupráce v EÚ a Austrálii: Zlepšenie cezhraničného regionálneho porozumenia“. Uviedla, že napriek skutočnosti, že EÚ je úniou pozostávajúcou z pomerne rôznorodých štátov s odlišným systémom právnych poriadkov, policajnej práce a súdnictva, spolupráca a porozumenie je na lepšej úrovni ako spolupráca medzi jednotlivými krajinami a teritóriami Austrálie.

Kozary referovala o priebehu a doterajších pozitívnych výsledkoch projektu COMPHEE, ktorý integruje jednotlivé medzinárodné moduly vzdelávania, ktoré sú zakončované stupňami vzdelania Bc. a Mgr., a tiež o možnostiach pokračovania tohto programu (viac na comphee.eu).

MacLean na záver prvého dňa konferencie podal stručnú informáciu o výsledkoch a zisteniach tandemového projektu „Inštruktáž Johna Abbota študentom policajnej technológie o etnických/kultúrnych odporúčaniach dobrovoľných poradcov“.

Po oficiálnej večeri nasledoval program, ktorého obsahom bola prehliadka historického centra mesta Münster.

Na druhý deň konferencie sa začal program sekcie „Policajné činnosti a ľudské práva“. Prvou referujúcou bola Dr. Joanna Goodey (GB) z Agentúry EÚ pre základné práva („FRA“), ktorá prezentovala problematiku vyplývajúcu z realizovaného výskumu „Policajné

činnosti a ľudské práva“. V policajnej činnosti bolo zistené neuspokojivé dodržiavanie Direktívy obetí a Charty základných ľudských práv a slobôd, čo vyústilo do viacerých revízií EÚ v niektorých členských štátoch. Bola podaná aj informácia o tom, že FRA má vlastný rozpočet a iné prostriedky, ktorými môžu sami realizovať výskum v oblasti ochrany základných ľudských práv, ako napr. projekt:

- EU-MIDIS, do ktorého bolo zapojených 27 štátov EÚ (výskumná vzorka – 23 500 minorít a imigrantov)
- Rómsky prieskum – 11 štátov EÚ (22 000 respondentov)
- LGTT (homosexuálne a transsexuálne minority) – 28 štátov EÚ (93 000 resp.)
- Protižidovský prieskum (online) – 9 štátov EÚ (9 000 resp.)
- Prieskum o násilí páchanom na ženách – 28 štátov EÚ (42 000 žien).

FRA realizuje výskum, ktorý súvisí aj s policajnou činnosťou a ochranou ľudských práv, napr.:

- Pochopenie a prevencia pred diskriminujúcim etnickým profilovaním (má ísť o príručku, ktorá vedie k zákazu policajného profilovania, ktoré je založené buď výlučne, alebo z podstatnej časti na základe etnickej príslušnosti občana/páchateľa).
- Urobiť nenávistnú zločinnosť viditeľnou v EÚ.
- Základné ľudské práva a policajné činnosti (tréning v policajných činnostiach).

Dáta o výskumoch sú dostupné na fra.europa.eu.

Po prestávke sa pokračovalo v zmysle programu a v rámci sekcie „Občianske práva – kontrola a rovnováha pri policajných činnostiach“, kde vystúpili Rafael Behr – výskumný profesor na Policajnej univerzite v Hamburgu (D) a Anja Bienert (NL) z mimovládnej organizácie Amnesty International.

Behr oboznámil účastníkov o výsledkoch výskumu s názvom „Funkcie a vplyv násilia proti polícii – diškurzu o policajnej kultúre v Nemecku“, kde zdôraznil vyplývajúcu potrebu pripravovať „múdрых“ policajtov, ktorí majú schopnosť zlepšovať:

- vzťahy medzi políciou a verejnosťou budované na princípe dôvery a pomoci,
- budovanie „komunitnej“ polície,
- tvorbu nových policajných pokynov rešpektujúcich princíp dôvery,
- zvyšovať počty žien v polícii,
- pozíciu obeť nielen v trestnom konaní, ale aj v policajnej praxi,
- postavenie policajta, ktorý by nemal mať nálepku „obete“, ale „hrdinu, profesionála“.

Bienert vo svojom vystúpení „Amnesty International a polícia: Od dozorcú ku konštruktívnemu dialógu“ zhrnula svoje poznatky do faktu, že polícia by mala byť ochrancom ľudských práv, nie ich porušovateľom. Zároveň uviedla, že polícia by mala byť organizáciou založenou na porozumení prostredníctvom konštruktívneho dialógu. Poukázala na to, že Amnesty International nie je nepriateľ polície, ale že iba poukazuje na nedostatky v policajnej praxi, ktorý by však uvítal širšiu spoluprácu s jednotlivými policajnými organizáciami, napr. v:

- Rakúsku, kde sa uskutočňujú bilaterálne rozhovory 7x ročne,
- Nemecku, kde sa realizuje spoločný výskum na uskutočnených demonštráciách a
- Holandsku, kde sa realizovala spolupráca v praxi (pri návšteve prezidenta Ruskej federácie).

Po obednej prestávke sa konali paralelné sekcie:

1. Nové médiá, sociálne médiá, e-learning
Protest v časech hospodárskej krízy
2. Empirický a porovnávací výskum policajných činností

Polícia a (etnické) menšiny (2).

V druhej sekcii vystúpili prof. Jochen Christe-Zeyse (D), Dr. Stephan Kiernan (SWE), Dr. Kaiseler – Dr. Queirós (P), Dr. Elizabeth Frankus (A), Dr. Martin Herrnkind (D) a doc. Branko Lobnikar (SL).

Christe-Zeyse informoval účastníkov o cieľoch a výsledkoch výskumu „Efektívne riadenie zmien v polícii“. Cieľmi tohto výskumu boli:

- identifikácia kritických faktorov pre zmeny v procesoch v polícii,
- popísať relevantné aspekty organizačnej kultúry a profesionálnej identity v európskych policajných organizáciách,
- identifikácia zásadných trendov, ktoré vyvolávajú zmeny,
- vytvoriť odporúčania na zmeny na manažérskych funkciách.

Výsledky, ktoré poškodzujú organizáciu:

- snaha o zmenu štruktúry organizácie bez znalosti jej fungovania,
- snaha zlepšovať veci prostredníctvom zmien v štruktúre organizácie,
- prekračovanie úrovne spodnej hranice vo vnímaní zamestnancov, v dôsledku častého menenia štruktúry organizácie (zamestnanci sú demotivovaní až apatickí).

Viac o výskume na composite-projects.eu.

Kiernan vystúpil s príspevkom „GODIAC – Odporúčania na sledovanie politických manifestácií v Európe“. Do projektu GODIAC je zahrnutá aj Slovenská republika prostredníctvom Akadémie Policajného zboru v Bratislave. Boli prezentované niektoré výsledky výskumu v rámci tzv. „dobrej praxe“ založenej na komunikácii, dialógu a nevyhnutnosti konštruktívneho myslenia v policajných činnostiach. Viac na polisen.se, hľadať GODIAC.

Kaiseler – Queirós vo svojom vystúpení „Nové prístupy pri porovnávaní policajnej praxi v Európe: perspektívy ochrany zdravia pri práci“ prezentovali výsledky výskumu zaoberajúceho sa fenoménom stresu u policajtov, jeho potláčaním a účinnou prevenciou vo výskumnom projekte SCOPE. Viac na fpce.up.pt/scope/index.html.

Frankus oboznámila účastníkov vo svojom vystúpení s názvom „Interakcia a krízový manažment minorít v policajných činnostiach a justícii v Nemecku, Rakúsku a Maďarsku“ o výsledkoch výskumu dosiahnutých v rámci projekty RÚ (z FP7) COREPOL najmä v minorite subsaharských Afričanov.

Odporúčania:

- dôsledná spolupráca s mimovládnyimi organizáciami zaoberajúcimi sa problematikou,
- zvyšovanie úrovne vzdelávania policajtov v danej oblasti,
- nutnosť nezávislej kancelárie zodpovednej za predmetné sťažnosti,
- integrácia zástupcov minorít do činnosti polície.

Herrnkind predniesol vo svojom vystúpení na tému „Policajné podozrenie alebo rasové profilovanie? Nová kontroverzia v Nemecku“ problematiku rasového profilovania ako neprípustného pri vykonávaní policajného zákroku na základe predominantnej črty – rasy a príslušnosti osoby, voči ktorej sa vedie policajný zákrok, k určitému etniku, odporujúceho európskym normám zabezpečujúcim rovnaké zaobchádzanie.

Lobnikar vo svojom vystúpení „Policajné činnosti v rómskych komunitách v Slovinsku: Prvky pre európsky model“ priblížil účastníkom niektoré zistenia vyplývajúce z implementovania politiky prevencie a spolupráce pri riešení rómskej otázky v policajných činnostiach. Deklaroval pozitívne výsledky, ktoré sú dostupné na adrese tandfonline.com.

Nasledovala prestávka, po ktorej bol priestor na panel vystúpení, ktoré nebolo možné tematicky začleniť medzi ostatné sekcie. Vystúpili tu Dr. Tinkara Pavšič Mrevlje (SL), Dr. Susana Rodrigues (P) a Dr. Daniela Hunold (D).

Mrevlje oboznámila účastníkov o výsledkoch výskumu realizovanom v Slovinsku na výskumnej vzorke kriminalistických technikov o úrovni stresu, jeho negatívnych dôsledkoch, prevencii a profylaxii pri činnostiach na mieste činu (špeciálne v prítomnosti tela mŕtvej osoby). Výsledky a odporúčania predniesla vo svojom príspevku „Postraumatická symptomatológia a zvládanie u kriminalistických technikov a iných osôb pri obhliadke miesta činu“. Viac na tandfonline.com.

Rodrigues tiež vo svojom príspevku „Stres, jeho prijatie a zvládanie u policajtov: z dlhodobého hľadiska“, predniesla výsledky výskumu realizovaného na vzorke portugalských policajtov, o vplyve stresu na službu policajta. Okrem iného uviedla, že dĺžka života sa u policajtov v priemere znižuje, čiže je na mieste prehodnotiť aj čoraz častejšie zvyšovanie hranice veku/služby odchodu policajtov do výsluhového dôchodku. Jedným zo zistení je nielen znižovanie priemernej dĺžky života policajtov, ale aj skutočnosť, že sa u policajtov zvyšuje aj výskyt viacerých chorôb (symptómov) vyplývajúcich z dôsledku permanentného stresu.

Hunold vo svojom príspevku „Policajné činnosti a mladí ľudia v multietnických sociálnych skupinách – multidetodický prístup v Nemecku a Francúzsku“ stručne predniesla výstupy z realizovaného projektu POLIS, kde systematicky porovnála každodennú policajnú prax pri služobných zákrokoch s multikultúrnou mládežou.

Tretí deň konferencie pokračoval paralelnými sekciami:

1. Časopisy pre oblasť policajnej vedy,
2. Európska bezpečnostná politika v oblasti výskumu existujúcich systémov financovania.

V prvej sekcii vystúpili prof. Mesko, Dr. Katarina Weiss (A) a prof. Thomas Feltes (D).

Všetci traja vystupujúci poskytli účastníkom konferencie informáciu o časopisoch s tematikou v oblasti policajnej vedy a výskumu v krajinách, ktorých sú predstaviteľmi. Slovinsko publikuje dva časopisy:

1. Žurnál kriminálneho vyšetrovania a kriminológie a
2. Žurnál kriminálnej justície a bezpečnosti.

Prvý z nich je dostupný nielen v online verzii, ale aj v printovej podobe, pričom obe verzie sú formou fulltextu v slovinčine s anglickým abstraktom.

Druhý časopis je výlučne len online, pričom však čísla 2 a 4 sú v anglickom jazyku a čísla 1 a 3 v slovinčine (do budúcnosti je však plánovaná aj printová verzia).

Rakúsky časopis .SIAK od apríla 2013 už údajne mal byť online a k dispozícii kompletne bez nevyhnutnosti registrácie či prihlásenia na daný portál. Je v anglickom jazyku.

Obdobne aj Nemecko publikuje časopis „Európsky žurnál policajných štúdií“, ktorý má podobný charakter ako rakúska verzia, pričom je tiež recenzovaný (viac na maklu-online.eu/en/crime/ejps).

Na tému časopisov pre oblasť policajných vied a výskumu sa do rozpravy prihlásil aj Dr. Nogala, ktorý informoval prítomných o združení informácií o týchto časopisoch, spolu s odkazmi na lokálne internetové adresy na internetovej adrese cepol.europa.eu.

Po prestávke nasledovala posledná sekcia konferencie s názvom „Inovatívne policajné činnosti“, na ktorej so svojimi príspevkami vystúpili:

- prof. Univerzity v Gente Marleen Easton (B) – Vybrané reflexie riadenia inovácií v policajných činnostiach;
- prof. kriminológie Univerzity v Bochume Thomas Feltes (D) – „Kriminalita v prostredí: Ako a prečo by mala polícia a nie verejnosť dohliadať na miestach na

prevenciu kriminality“. V tomto príspevku boli prezentované nedostatky verejnosti dostupnej mapy kriminality (na spôsob google maps), ktoré výrazne prevyšujú nad pozitívami (nedochádza k znižovaniu kriminality, práve naopak);

- prof. kriminálnej vedy Gloria Laycock (GB) – „Kriminalita, veda a policajné činnosti“. K tomuto vystúpeniu však musíme dodať, že prezentované poznatky pre nás neprinesli nič nové (napr. – že v policajných činnostiach má prevládať prevencia nad represiou, že by policajt v službe mal myslieť...);
- Dr. Joanne Taylor (GB) – „Veľké dáta pri presadzovaní zákonnosti“.

Bližšie info o týchto vystúpeniach na adrese cepol.europa.eu.

Nasledovalo ukončenie konferencie, ktorého sa zhostili prof. Niedhardt a Dr. Nogal, ktorí stručne zhrnuli výsledky konferencie, poďakovali sa všetkým účastníkom i vystupujúcim za ich aktívnu účasť a zároveň im popriali veľa úspechov v ich ďalšom profesionálnom živote a šťastnú cestu domov. Organizátorom poďakovali za organizačné a logistické zabezpečenie konferencie a vyjadrili želanie zúčastniť sa na ďalšej výročnej konferencii, ktorá by mala voľne nadviazať na konferenciu realizovanú v Münsteri.

*mjr. JUDr. Juraj Mezei, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra súkromnoprávných vied
e-mail: juraj.mezei@minv.sk*